

Anna Seretny
Uniwersytet Jagielloński
Kraków

WSKAŹNIK CZYTELNOŚCI TEKSTU JAKO POMOC W OKREŚLANIU STOPNIA JEGO TRUDNOŚCI

Językowa kompetencja komunikacyjna, której rozwijanie jest celem nauki języka obcego, definiowana jest jako umiejętność uzyskiwania i przekazywania informacji w sposób skuteczny i adekwatny do kontekstu. By móc przekazywać informacje, uczący się musi opanować umiejętność tworzenia wypowiedzi, ustnych lub pisemnych, o odpowiedniej formie, długości i różnym stopniu skomplikowania. Uzyskiwanie informacji wiąże się zaś z umiejętnością wykorzystywania, czyli rozumienia tekstów mówionych i pisanych. Tworzenie tekstów to sfera działań i strategii produktywnych, rozumienie zaś – obszar działań i strategii receptywnych.

W nauczaniu języków obcych konieczność rozwijania sprawności receptywnych uczących się, a zwłaszcza czytania, jest kwestią bezsporną:

Współczesny rozwój cywilizacyjny odznacza się ogromnym przyrostem informacji i sprostać dzisiejszej sytuacji życiowej może tylko ten, kto umie korzystać z najróżniejszych źródeł wiadomości, kto umie przetwarzać dane, kto potrafi uczyć się przez całe życie, a więc ten, kto dobrze rozumie teksty odbierane, kto umie czytać szybko [...], bo większość ważnych informacji przekazuje się za pomocą druku i pisma (Pawłowska 2002: 8).

Czytając, nie tylko zdobywa się informacje. Dzięki opanowaniu tej umiejętności można także pełniej uczestniczyć w życiu i kulturze danego narodu, a przez to lepiej rozumieć sposób postrzegania świata, reagowania i myślenia rodzimych użytkowników danego języka. Ponadto, co podkreśla m.in. H. Chodkiewicz (1986: 58), „rozwijanie sprawności czytania pomaga mu [uczącemu się – A.S.] w tworzeniu podstawowego potencjału językowego”.

Jak jednak sprawić, by uczący się, którzy nie zawsze są chętnymi czytelnikami w swoim własnym języku (o alarmujących statystykach dotyczących stanu czytelnictwa przedstawiciele różnych narodów mówią nie tylko publikacje naukowe, ale nawet gazety codzienne), samorzutnie sięgali do artykułów prasowych, czy tekstów literackich w języku obcym, który nie jest dla nich naturalnym źródłem informacji?

W literaturze glottodydaktycznej mówi się o konieczności dostosowania materiałów (zarówno mówionych, jak i pisanych) do potrzeb uczącego się, jego zainteresowań, wieku oraz poziomu umiejętności językowych. Wychodząc z założenia, iż program kursu i same materiały dydaktyczne, w tym wypadku teksty, powinny zawsze być dobierane tak, by zaspokajać ciekawość i potrzeby uczących się, przyjrzymy się bliżej ostatniemu zagadnieniu, którym jest dostosowanie stopnia trudności tekstu do faktycznych umiejętności uczącego się.

Nauczyciele praktycy wiedzą, że teksty zbyt proste, preparowane (przygotowywane specjalnie z myślą o uczących się i wyraźnie dostosowane do ich poziomu umiejętności językowych), choć miłe w lekturze, nie stanowią dostatecznego wyzwania, nie mobilizują uczących się do wysiłku. I choć dają poczucie łatwego sukcesu, w rezultacie nie przygotowują ich do działań poza klasą, w autentycznym środowisku. Zbyt późny kontakt uczących się z tekstami niepreparowanymi bywa dla nich szokiem i zniechęca do pokonywania pojawiających się wówczas trudności. Praca wyłącznie na tekstach preparowanych rzadko rozwija bowiem strategie czytelnicze konieczne przy lekturze tekstów oryginalnych, czyniąc uczących się bezradnymi w obliczu trudności. Nie oznacza to, że praca oparta na materiałach i dokumentach autentycznych zawsze i bezwzględnie prowadzi do sukcesu. Teksty trudne, w których piętrzą się nowe słowa, a struktury daleko odbiegają od tych, które znane są uczącym się z zajęć, mogą wydatnie obniżyć poziom ich motywacji. Zbyt trudny materiał często przynosi bowiem skutki odwrotne do zamierzonych. Zamiast pobudzać studentów do pracy, gasi ich zaangażowanie, wywołuje niechęć lub uczucie porażki.

Dostosowanie tekstu do poziomu umiejętności językowych uczących się (uśrednionego, jeśli mamy do czynienia z grupą) jest więc ogromnie ważne. Nie oznacza to, że potrzeby uczących się czy ich zainteresowania mają być traktowane marginalnie. Często bowiem tekst, który wciąga ze względu na temat czy jego ujęcie, nawet jeśli jest trudny, ma szansę „zaistnienia” na zajęciach. Lektura tekstów skomplikowanych pod względem leksykalnym i strukturalnym, jeśli prowadzi do zdobycia pożądaných w języku obcym informacji, może być dużym, ale i pozytywnie odbieranym wyzwaniem. Ważne jest jednak, by proces dydaktyczny przebiegał zgodnie z Krashenowską formułą $i+1$, zgodnie z którą poszerzanie kompetencji językowych uczących się następuje wówczas, gdy materiał językowy nieznacznie wykracza poza poziom ich obecnych umiejętności.

Spróbujemy więc zastanowić się, czy możliwe jest wykorzystanie wskaźnika czytelności tekstu opracowanego dla języka angielskiego do określania stopnia trudności wypowiedzi pisemnych w języku polskim. Dobór tekstów o odpowiednim stopniu trudności jest także ważny w procesie certyfikacji znajomości języka pol-

skiego jako obcego¹. Przy niedostatku materiałów pomocniczych (podręczników, zestawów zadań) możliwość dobierania na zajęcia tekstów o odpowiednim stopniu trudności mogłaby być pomocą dla mniej doświadczonych w pracy lektorów, a bardziej doświadczonym posłużyłaby jako narzędzie weryfikujące decyzje oparte na doświadczeniu. Wskaźnik ten mógłby być także wykorzystywany przez autorów i weryfikatorów zadań, zwłaszcza w wypadkach wątpliwych, kiedy intuicja podpowiada poszczególnym osobom oceniającym stopień przydatności tekstu odmienne rozwiązania.

Wskaźnik czytelności tekstów to

miara stopnia trudności leksykalnej i gramatycznej tekstu stosowana w celu określenia stopnia, w jakim będzie on zrozumiała [czyli dostępny – A.S.] dla czytelników [Glosariusz 2004: 108].

Pierwsze prace poświęcone temu zagadnieniu pojawiły się w Stanach Zjednoczonych jeszcze w latach dwudziestych poprzedniego stulecia. Opierano się w nich na tych elementach, które mogły podlegać pomiarowi. Były to np.: liczba zaimków osobowych pojawiających się w tekście, liczba sylab w wyrazach, liczba wyrazów w zdaniach. Brano także pod uwagę frekwencję słów, wychodząc z założenia, że słowa częściej spotykane są łatwiejsze niż te, które pojawiają się rzadko, w myśl zasady, iż *familiarity breeds understanding*, czyli „rozumienie rodzi się z poznania”. Obecnie najpopularniejsze ze stosowanych wskaźników to tzw. *fog index* (dalej: wskaźnik czytelności) Gunninga oraz *reading ease scale* Flescha. Posłużenie się nimi umożliwia użytkownikom (nauczycielom, autorom) szybką ocenę tego, czy dany tekst jest odpowiedni dla uczących się w określonym wieku i na danym etapie edukacji.

W niniejszym tekście wykorzystany został wskaźnik Gunninga, gdyż jest on łatwiejszy do obliczenia i daje rezultaty zbliżone do wyników otrzymanych metodą Flescha (różnice są statystycznie nieistotne)².

Wskaźnik czytelności tekstu Gunninga opiera się na dwóch zasadniczych czynnikach: syntaktycznym oraz semantycznym. Wyznacznikiem pierwszego jest długość zdań występujących w danym tekście liczona w wyrazach, drugiego – liczba tzw. słów trudnych (za takie uznaje się wyrazy mające trzy lub więcej sylab). W kategorii słów trudnych nie mieszczą się, tzn. nie są brane pod uwagę w obliczeniach: (1) wielosylabowe złożenia oparte na słowach prostych, np. *book-keeper*; (2) wyrazy, które na skutek odmiany (nie: derywacji) stają się polisylabiczne; (3) rzeczowniki własne. W kategorii syntaktycznej zaś jako osobne liczone są zdania połączone spójnikiem *i* oraz zdania współrzędnie złożone połączone bezspójnikowo. I choć można tu mieć wątpliwości, czy kryterium (2) nie ma raczej charakteru morfologicznego – długość słowa ma przecież związek z jego budową, a nie znaczeniem – nie sposób nie zauważyć zbieżności między spojrzeniem na potencjalną trudność słów rodzimych użytkowników języka i uczących się go jako języka obcego.

¹ Od roku 2004 przed cudzoziemcami uczącymi się języka polskiego jako obcego otwarta została możliwość zdawania certyfikowanych (standaryzowanych) testów biegłości, czyli urzędowego, standaryzowanego poświadczania stopnia jego znajomości.

² Opracowano na podstawie P. Klare (1978: 129-152).

Wskaźnik czytelności tekstu został oparty, jak widać, na bardzo prostych podstawach, które wielokrotnie poddawane były krytyce. Krótkie porwane zdania mogą bowiem sprawiać większą trudność czytającemu niż dłuższe, ale za to powiązane wskaźnikami zespolenia. Długie słowa, np. *demokratyzacja*, bywają łatwiejsze do zrozumienia niż krótkie typu *sieć*. Zwracano także uwagę, że takie zjawiska gramatyczne jak nominalizacja, pasywizacja czy wielokrotne negacje częściej wpływają na obniżenie stopnia czytelności zdania niż sama liczba zawartych w nim słów. Wskaźnik Gunninga pomija także wiele czynników, takich np. jak stopień trudności tematu tekstu, potencjał intelektualny odbiorcy, jego nastawienie itp., które mogą się przyczynić do podniesienia bądź obniżenia poziomu czytelności tekstu. Dlatego też stosowanie go w praktyce dydaktycznej krajów anglojęzycznych ma tyłuż zwolenników, ilu przeciwników. Dziesięć lat temu na przykład International Reading Association oraz amerykański National Council of Teachers of English ogłosiły raport, w którym zdecydowanie sprzeciwiały się stosowaniu wskaźnika czytelności tekstu do oceniania materiałów szkolnych. W tym samym czasie dwa raporty opublikowane w Anglii jednoznacznie wskazały na jego użyteczność (w celu walidacji wskaźnika czytelności tekstu korelowano wyniki uczących się na testach rozumienia tekstu pisanego ze wskaźnikiem czytelności tekstu będącego podstawą zadań testowych, uzyskując zadowalające wyniki).

Wydaje się więc, że jest to wskaźnik, który można wykorzystywać jedynie jako swego rodzaju drogowskaz, a nie absolutny wyznacznik. Czytelność tekstu nie może być bowiem utożsamiana ze stopniem jego zrozumiałości dla odbiorcy, gdyż rozumienie może mieć

różne stopnie głębokości, bo jest [ono – A.S.] pochodną osiągnięcia rozległej i głębokiej wiedzy, osobistego doświadczenia i sprawności myślenia (Pawłowska 2002: 13).

Nie ulega jednak wątpliwości, że – ogólnie rzecz ujmując – teksty łatwiejsze, dostępne mają większą szansę na to, że zostaną przez czytelnika zrozumiane (zinternalizowane).

Jak już wspomniano, zastosowana przez Gunninga prosta formuła matematyczna umożliwiła stosunkowo szybkie określenie stopnia trudności tekstu, czyli stopnia jego „czytelności – dostępności” (nie: zrozumiałości) dla odbiorcy. Formulej tej towarzyszy szczegółowa skala, dzięki której można stwierdzić, jaki poziom umiejętności językowych, określany w latach edukacji szkolnej, musi prezentować odbiorca, by informacje zawarte w tekście były dla niego dostępne. Wskaźnik czytelności tekstu Gunninga oblicza się w następujący sposób. Należy wybrać reprezentatywną próbkę (kilka próbek) tekstu, która powinna liczyć 100-120 wyrazów (przez wyraz rozumie się słowo od spacji do spacji) – przy czym muszą to być zawsze pełne zdania – a następnie:

- policzyć dokładnie słowa badanej próbki tekstu;
- policzyć liczbę zdań próbki;
- policzyć średnią liczbę słów w zdaniach;
- policzyć procent słów trudnych (czyli liczących więcej niż trzy sylaby);
- dodać wyniki do siebie i pomnożyć sumę przez 0,4.

Im niższy jest otrzymany wynik, tym tekst będzie czytelniejszy dla odbiorców. Otrzymana liczba wskazuje zaś w przybliżeniu liczbę lat szkolnej edukacji niezbędnej dla w miarę swobodnej lektury danego tekstu (np. wskaźnik powyżej 16 oznacza, że tekst adresowany jest do wykształconego czytelnika, absolwenta uniwersytetu). Przeprowadzone badania pokazały, że przeciętny rodzimy użytkownik języka angielskiego czyta bez trudności teksty, których wskaźnik czytelności waha się około 9³.

Poniższe tabele ilustrują: 1. średni wskaźnik czytelności tekstów angielskich pochodzących z różnych źródeł; 2. przykładowe obliczenie wskaźnika dla tekstu angielskiego⁴.

Tab. 1

Wskaźnik czytelności	Źródła
6	przewodniki TV, Biblia, Mark Twain
6-8	„Reader's Digest”
10	większość popularnych powieści
10	„Time”, „Newsweek”
11	„Wall Street Journal”
14	„The Times”, „The Guardian”
15-20	teksty akademickie
powyżej 20	dokumenty rządowe
powyżej 30	teksty, w których rząd usiłuje coś ukryć

Tab. 2

<p>To explore how the microscopic geometry of a pore space affects the macroscopic characteristics of fluid flow in porous media, we have used approximate solutions of the Navier Stokes equations to calculate the flow of the two fluids in random networks. The model pore space consists of an array of pores of variable radius connected to a random number of nearest neighbors by throats of variable length and radius. The various size and connectedness distributions may be arbitrarily assigned, as are the wetting characteristics of the two fluids in the pore space. The fluids are assumed to be incompressible, immiscible, Newtonian, and of equal viscosity.</p> <p>103 wyrazy ; 4 zdania; 17 wyrazów trudnych średnia długość zdania = 25.75 % trudnych słów = 16,5 wskaźnik czytelności (Fog Index) = 17</p>
--

Wskaźnik czytelności tekstu wykorzystuje się w krajach anglojęzycznych do określania stopnia trudności, jaką dana wypowiedź pisemna sprawia rodzimym użytkownikom języka, nie zaś uczącym się go jako obcego. Na ogół uważa się bowiem, że uczący się języka obcego są gorszymi czytelnikami niż jego rodzimi użytkownicy, że ich poziom rozumienia treści czytanego tekstu, jak i samego tempa czytania są niższe. Badania pokazały jednak, że między studentami zaawansowanymi w języku obcym i rodzimymi użytkownikami języka zaznaczają się pewne podobieństwa, np. w semantycznym przetwarzaniu wskazówek kontekstualnych i w koncentracji na przetwarzaniu treści czytanego tekstu (Cziko 1980). P. Rigg (1977: 108) posunęła się dalej, udowadniając, że nawet przy niepełnej znajomości języka obcego czytający, który wykonuje zadanie celowe, osiąga rezultaty podobne do osiągniętych

³ Jest to w przybliżeniu poziom ostatniej klasy polskiego gimnazjum.

⁴ Zob. m.in. http://www.sharedlearning.org.uk/fog_index.htm; http://en.wikipedia.org/wiki/Fog_Index.

przez rodzimego użytkownika języka. Wydaje się zatem, że jeżeli czytanie w języku rodzimym i obcym od pewnego poziomu zaawansowania są procesami o zbliżonym charakterze, wykorzystanie wskaźnika czytelności tekstu w praktyce glottodydaktycznej jest, przy zastosowaniu szeregu obwarowań, zabiegiem, który daje się uzasadnić.

Można jednak mieć obawy, czy formuła opracowana dla języka angielskiego może znaleźć zastosowanie w określaniu stopnia trudności polskich tekstów. Język angielski nie jest językiem fleksyjnym, dominują w nim wyrazy monosylabiczne, występują przedimki określone i nieokreślone, które stanowią nawet do 7% tekstu (zob. Nation 2001) itp. Nie kwestionując oczywistych różnic występujących między polskim i angielskim, przyjrzyjmy się jednak samym kryteriom, które wskaźnik Foga bierze pod uwagę, gdyż wydają się one stosunkowo łatwe do obrony na gruncie glottodydaktyki. Uczący się języka polskiego mają zazwyczaj większe trudności z tekstami, w których przeważają zdania długie, wielokrotnie złożone, niż z tekstami, w których informacje przekazywane są za pomocą zdań pojedynczych (choć, jak wspomniano, mogą być wyjątki). Długość przeciętnego zdania tekstu liczona w wyrazach może być zatem traktowana jako miara trudności w obu językach. Możemy także przyjąć, zakładając, że między psychologią uczenia się języka angielskiego i polskiego jako obcego jest więcej podobieństw niż różnic, że dłuższe słowa (bierzemy tu pod uwagę formy podstawową, a nie fleksyjne) są potencjalnie trudniejsze do zapamiętania niż krótsze:

Specjaliści od pamięci werbalnej twierdzą, że w procesie zapamiętywania, w tym samym czasie słowo krótkie powtórzone jest (po cichu i nieświadomie) więcej razy niż słowo długie. Długie zabiera bowiem więcej czasu niż krótkie podczas nieświadomego i oczywiście cichego powtarzania (Arabski 1996: 163).

W języku angielskim dominują wyrazy jedno- i dwusylabowe, natomiast w polskim duża liczba słów ma trzy sylaby. Średnia liczba wyrazów jedno-, dwu- i więcejsylabowych na przeciętnej stronie słownika polskiego (SJP PWN 1982: I, 453.) i angielskiego (LDCE 1986: 231) wynosi:

Tab. 3.

Typ wyrazu	Język polski	Język angielski
jednosylabowy	4	15
dwusylabowy	5	20
trzy sylabowy	15	6
cztero- i więcejsylabowy	13	7

Dlatego też w języku polskim za trudne postanowiono uznać te wyrazy, które składają się (w formie podstawowej) nie z trzech, ale z czterech i więcej sylab⁵.

⁵ Formy podstawowe to dla nominalnych części mowy odmiennych przez przypadki M lp., dla czasowników bezokolicznik, dla przysłówków stopień równy. Za wyrazy trudne uznaje się także długie (liczące cztery i więcej sylab) formy imiesłowowe, których nie sprowadza się do bezokolicznika, ale w wypadku imiesłów odmiennych – do postaci mianownikowej.

Weryfikacji proponowanej zmiany algorytmu dokonano, posługując się tłumaczeniami tych samych fragmentów tekstu. Teksty o różnym charakterze (popularnonaukowe, naukowe, beletrystyczne) miały podobny wskaźnik czytelności w obu językach, przy przyjętym założeniu, że trudne w angielskim są wyrazy trzysylabowe, a w polskim czterosylabowe. I tak np. polski i angielski „Newsweek” mają wskaźnik czytelności około 10, *Boże igrzysko* w obu wersjach – 14, abstrakty tych samych artykułów naukowych powyżej 18 (zob. tab. 4)⁶.

Stanowi to duże wyzwanie dla grup mniejszościowych, które ze względu na ich kulturowe odmienności mogą mieć trudność w spełnieniu wymogu tożsamościowego. Polityka tożsamości realizowana przez grupę tatarską w odniesieniu do kwestii przynależności narodowo-politycznej skierowana jest przede wszystkim na budowanie polskiej identyfikacji przy jednoczesnym utrzymaniu etnicznej odrębności. W efekcie swoistych negocjacji wewnątrz grupy jak i w relacjach z innymi, powstał złożony konstrukt tożsamościowy – z jednej strony członkowie tej grupy podzielają silną narodową, polską tożsamość, z drugiej zaś tatarsko-muzułmańską, manipulując tak symbolicznymi zasobami, aby uprawomocnić bycie Polakiem, Tatarem i muzułmaninem jednocześnie. Cechą tego wielorakiego układu jest elastyczność, która daje możliwość godzenia różnorodnych autodefinicji.

103 wyrazy

24 wyrazy trudne

4 zdania

wskaźnik czytelności – 19,62

It is thus a challenge for minority groups, which due to their cultural differences, cannot meet the ethnic requirements of identity. The identity policy line adopted by Tartars in that respect aims at constructing Polish identification without losing their distinct ethnic character. The specific negotiations, within the group and outside it, resulted in the appearance of the complex identity construct: the Polish Tartars reveal both Polish national identity and a Tartar-Muslim one, and the manipulation of symbolic resources helps them to legitimize their Polishness, Tartariness and Muslimness. This multiple model is flexible and thus enables reconciliation of various auto definitions.

100 wyrazów

4 zdania

24 wyrazy trudne

wskaźnik czytelności – 19,6

Przeprowadzenie walidacji nowej wersji algorytmu wstępnie uprawomocniło zatem wykorzystanie wskaźnika czytelności tekstu do badania stopnia czytelności (dostępności) polskich wypowiedzi pisemnych.

Krokiem następnym było ustalenie stopnia trudności tekstów odpowiednich dla danego poziomu zaawansowania językowego. Dokonano tego przez zbadanie wskaźników czytelności tekstów z angielskich testów biegłości, „First Certificate English” oraz „Cambridge Proficiency”, które potraktowane zostały jako punkt odniesienia dla tekstów polskich. Wybór typu egzaminów spowodowany był tym, że po pierwsze mają one swoje odpowiedniki w polskim systemie certyfikacji znajomości języka polskiego jako obcego, po drugie zaś stosowane są od wielu lat i mają ustaloną renomę. Do wstępnych porównań wykorzystano materiały wzorcowych testów angielskich⁷ i konkretne teksty z egzaminów polskich⁸.

⁶ Teza ta wymaga potwierdzenia na zdecydowanie szerszej próbie. Na potrzeby niniejszego tekstu dokonano jedynie fragmentarycznych obliczeń.

⁷ *Revised FC Specifications and Sample Papers*, University of Cambridge, Local Examination Syndicate; *Revised CPE Specifications and Sample Papers*, University of Cambridge, Local Examination Syndicate.

⁸ Pochodzą one z egzaminów certyfikatowych z roku 2004.

Oto fragmenty tekstów z polskich testów poziomu B2:

Tym bardziej, że mamy coraz większą możliwość wyjazdów **zagranicznych**. Młodzież szkolna wyjeżdża nie tylko na wycieczki, ale i na praktyki **zawodowe**. Studenci coraz częściej uczą się przyszłej profesji za granicą, a gdy wejdziemy do Unii Europejskiej – stanie się to powszechne. Polskie firmy z **powodzeniem** sprzedają swe produkty i usługi za granicą. By móc aktywnie w tym wszystkim **uczestniczyć**, trzeba uczyć się języków – i to nie tylko z myślą o pracy **zawodowej**. Czy **wypoczynek** pod palmą nie jest ciekawszy, gdy możemy zagadnąć do **nieznajomych** w ich ojczystej mowie?

Jak uczyć się języka skutecznie? Istnieje bardzo wiele szkół. Jedni **podpowiadają**, by posyłać na lekcje już maluchy, które dopiero zaczynają składać swe pierwsze zdania. Drudzy radzą robić to w stanie **głębokiej relaksacji**. Jeszcze inni doradzają roczny wyjazd za granicę.

126 wyrazów

9 wyrazów trudnych

11 zdań

wskaźnik czytelności – 7,4

– Jakie jest Pana **ulubione** polskie słowo?

– Na samym początku bardzo cieszyły mnie **babelki**. Długo też zachwyciałem się **ufołodkiem**. Teraz moim faworytem jest **rozmemlany**.

– Gdzie Pan je usłyszał?

– Podczas występu z kabaretem cytowałem swoje **ulubione** zwroty i wymienilem **rozbabrane**. Dziewczyna z pierwszego rzędu rzuciła: A **rozmemlane**? Poprosiłem ją o długopis i od razu zapisałem.

– Powstanie z tego kolejny słownik języka polskiego?

– Być może. Jestem **zdyscyplinowanym** i solidnym Niemcem, dlatego prowadzę zeszyt z nowymi słowami. A właściwie dwa zeszyty. Zawsze mam przy sobie brudnopis, z którego **przepisuję** słowa do porządnego zeszytu. Mam ich w domu całe mnóstwo.

101 wyrazów

8 wyrazów trudnych

14 zdań

wskaźnik czytelności – 6,05

– To tylko część prawdy – twierdzi Karin Blanc, dawna francuska attaché **kulturalna** w Szwecji, która od lat bada francuskie i szwedzkie archiwa na temat Marii Curie i Nagród Nobla, autorka książki „Marie Curie et le Nobel” [„Maria Curie i Nobel”]. – Powody były trzy – tłumaczy Blanc. – Zły stan zdrowia z pewnością nie był wyłącznie **dyplomatyczną** wymówką. Maria w sierpniu 1903 roku urodziła przedwcześnie córkę, która zmarła, i po tym zdarzeniu długo dochodziła do siebie, zaś Piotr w tym czasie coraz bardziej cierpiał z powodu choroby **popromiennej**. Poza tym akurat w tym czasie ważyły się losy posady Piotra na Sorbonie. Curie uważał, że Nagroda Nobla **najprawdopodobniej** przesądzi sprawę jego **stanowiska**, nie chciał jednak opuszczać Paryża w najważniejszym momencie. I wreszcie – małżonkowie Curie najwyraźniej nie mieli ochoty odbierać Nobla wspólnie z Henri Becquerelem, swoim francuskim kolegą, którego serdecznie nie nosili.

136 wyrazów

5 wyrazów trudnych

7 zdań

wskaźnik czytelności – 9,22

Średni wskaźnik czytelności testów przewidzianych na poziom B2 w języku polskim wynosi 7,55.

Poniżej podaje się teksty z materiałów angielskich tego poziomu:

Margherita Taylor is the only female **presenter** at Capital Radio, one of London's top music radio station. She got into radio when she was a student in Birmingham. Along with hundreds of other **hopefuls**, she and her friend queued for hours in the rain to take part in a 'Search for a Star' **competition** held by a local radio station, BRMB. "I had to read a travel script and a weather script, talk about myself for a minute, then **introduce** a record. After that, they sent me back out into the rain", she says. But within days the phone call came to say that her voice earned her a **regular** show on BRMB.

113 wyrazów

4 wyrazy trudne

6 zdań

wskaźnik czytelności – 8,9

Varying **degrees** of hard work go into their **preparation**, but Nickey does the most. She trains in winter and says it is hard, "especially when all your friends are out partying". Then she practices techniques, boat handling and wind **strategy**. Meanwhile, Elliot had learned how the shape of clouds and hills affects the wind. Eddie is more relaxed and a bit more **confident** about it. "I do not like training. I have got better things to do".

They all get on well, joking and teasing each other, but on the water, **competition** is fierce. Paul does not **hesitate** to say the best things about sailing is winning.

107 wyrazów

6 wyrazów trudnych

9 zdań

wskaźnik czytelności – 8,12

One of my earliest playground **memories** is of the railed playground in front of the school I attended. Our **favourite** game was hopscotch, which was played by marking out a **rectangle** divided into squares and kicking a flat, rounded stone from square to square. It was **important** to find a stone of **precisely** the right size and weight. Our playground at weekends was more **exciting**; the banks and paths which surrounded Ludlow Castle and the water meadows that stretched down from the river. I doubt whether I fully **appreciate** how **fortunate** we were.

93 wyrazy

8 wyrazów trudnych

6 zdań

wskaźnik czytelności – 9,64

Średni wskaźnik czytelności testów przewidzianych na poziom B2 w języku angielskim wynosi 8,8.

Próbki polskich tekstów z poziomu C2:

Przez ostatnich kilka wieków **sytuacja** Polek nieznacznie różniła się od **sytuacji** kobiet w innych częściach Europy. Wpływał na to stereotyp Matki Polki; stereotyp obosieczny.

Z jednej strony dawał kobietom sporą władzę i **odpowiedzialność**. Powołana do życia w czasach walki o **niepodległość** Matka Polka była **dopuszczoną** do spraw najistotniejszych. Kobiety **agitowały**, wspierały, szmuglowały broń i tajne papiery. Przede wszystkim jednak **wychowywały** przyszłych bohaterów. Władza moralna kobiet w Polsce była precedensem na skalę **europejską**. Z drugiej strony stereotyp wymagał, aby ich heroizm i **poświęcenie** pozostały **anonimowe**. Matka Polka walczy dla Sprawy, nie dla Sławy. W tej **sytuacji** żądanie publicznego uznania byłoby czymś głęboko **niestosownym**. Cień tego **stereotypu** może jeszcze hamować kobiety przed sięganiem po prawdziwe, a nie pomocnicze stanowiska i władzę, ale coraz słabiej. Pewnych procesów już się nie da zatrzymać, choćby **edukacji** kobiet albo ich **biznesowej samodzielności**.

136 wyrazów

21 wyrazów trudnych

12 zdań

wskaźnik czytelności – 10,6

Urodził się 12 września 1930 roku w Warszawie. Jego ojciec był dowódcą 7 Pułku Ułanów Lubelskich w Mińsku Mazowieckim, matka pochodziła z rodziny żydowskich intelektualistów. Po latach Piotr Skrzynecki powie, że wychowanie w koszarach wykształciło w nim zamiłowanie do wolności i nieskrępowanego, cygańskiego życia. Kończy szkołę instruktorów teatrów amatorskich, przenosi się do Krakowa, studiuje historię sztuki na UJ (ponoć nigdy nie zaglądał do podręczników, a wszystko umiał, jego indeks wzięła sobie na pamiątkę Ewa Demarczyk), w 1956 r. postanawia założyć kabaret. Wspólnie z przyjaciółmi odgruzowuje małą piwniczkę w centrum miasta i tworzy coś, co staje się w Krakowie w ciągu 40 lat niemal instytucją, symbolem niezależności w czasach politycznego ucisku, miejscem, gdzie ze skrzyżowania wielkiej kultury, sztuki i artystycznego szaleństwa rodzi się niepowtarzalna atmosfera.

124 wyrazy

13 wyrazów trudnych

5 zdań

wskaźnik czytelności – 14,11

Pałac Kultury i Nauki (PKiN, zwany popularnie Pekinem) wiele przeżył, wiele widział. Czternaście lat temu na fali dekomunizacji chciano go rozebrać.

Niedawno w jego podziemiach otwarto wystawę „Socland”, która ma być zaczątkiem muzeum komunizmu. Pierwsi zwiedzający zgodnie przyznali, iż to wręcz idealna lokalizacja dla tego rodzaju ekspozycji. Jest przy tym paradoksem historii, że budynek uważany powszechnie za symbol zależności od ZSRR jest także najbardziej rozpoznawalnym symbolem Warszawy. Popularnością ustępują mu wszystkie historyczne atuty: Stare Miasto, Zamek Królewski, Kolumna Zygmunta, Łazienki. Nic więc dziwnego, że przez całe dziesięciolecie warszawiacy żyli w cieniu giganta w schizofrenicznym rozdwojeniu: dumy i pogardy, przyzwyczajenia i buntu. Pałac drażnił, wydawał się obcy, a równocześnie okazywał się pożyteczny i – o dziwo – pociągał swą egzotyką gości z prowincji i z Zachodu. To były jednak uczucia tłumione, bo jednego było się pewnym: jest nienaruszalny i niereformowalny.

137 wyrazów

17 wyrazów trudnych

9 zdań

wskaźnik czytelności – 11,0

I analogicznie teksty angielskie z poziomu C2:

Though so much probing was going on, he knew exactly who was taking what. He knew by an extraordinary sense which of the jukta drivers was picking up chappatis at a given moment – he could even mention the licence number. He knew that the stained hand nervously coming up was that of that youngster who polished the shoes of passers-by. And he knew exactly at what hour he would see the wrestler's arm searching for the perfect duck's egg. His custom was drawn from the population swarming the pavement: the boot polish boys, for instance, who wandered to and fro with brush and polish in a bag, endlessly soliciting "Polish", sir, "polish"! Rama had a spot form them.

118 wyrazów

6 zdań

8 wyrazów trudnych

wskaźnik czytelności – 10,2

Office and bars are often full of casual obscenity, but most British newspapers are ... well, not necessarily careful about language, but careful about bad language anyway. The phrase "family newspaper" is an ineluctable part of our lives. Newspapers are not in the business of giving gratuitous offence. It is a limitation of newspaper writing, and one everybody in the business, whether writing or reading, understands and accepts. There are many other limitations, and most of these concern time and space.

Newspapers have dominated sportswriting in Britain for years, and have produced their own totem figures and doyens. But ten years ago a new player entered the game.

108 wyrazów

9 wyrazów trudnych

7 zdań

wskaźnik czytelności – 9,5

So are such unrealistic shapes out of touch with the real world of cars, and does it really benefit students to continue their schooldays doodles, albeit in a more sophisticated manner? Hill insists that the exploratory designs are vital, and argues that more realistic considerations are, at least temporarily, irrelevant. "This may be the only chance in the career of these students when they can take some risk, stretch their imagination and really let fly. There is plenty of time later on for them to worry about constraints of legislation and practical issues. We call this the blue sky period, when there really is no limits set on their design innovation.

111 wyrazów

14 wyrazów trudnych

5 zdań

wskaźnik czytelności – 13, 92

Średni wskaźnik czytelności tekstów wykorzystanych jako podstawa zadań testowych dla poziomu C2 w języku angielskim wynosi 11,21, w języku polskim zaś 12,01.

Różnice nie są, jak widać, znaczące. Wskazuje to na fakt, że teksty będące podstawą zadań egzaminacyjnych w polskich i angielskich testach biegłości mają zbliżony stopień dostępności. W dobie dążenia do wspólnych standardów, czego przejawem była między innymi publikacja *Europejskiego systemu opisu kształcenia językowego*, jest to niezwykle ważne. Zanim jednak stosowanie wskaźnika czytelności tekstu Gunninga do badania polskich tekstów będzie można uznać za miarodajne, konieczne są badania zakrojone na szerszą skalę, które potwierdzą lub obalą wstępne wyniki otrzymane w sondzie opartej na niewielkiej próbce.

Literatura

- ARABSKI J., 1996, *Przyswajanie języka obcego i pamięć werbalna*, Katowice.
- BROWN D. et al., 1977, *Teaching and Learning English as a Second Language: Trends in Research and practice*, Brown D., Yorico C. A., Crymes R. H (eds), TESOL77, TESOL, Washington D.C.
- CHODKIEWICZ H., 1986, *O sprawności czytania w języku obcym*, Warszawa.
- CZIKO G. A., 1980, *Language Competence and Reading Strategies: A Comparison of First- and Second-Language Oral Reading Errors*, „Language Learning”, 30, s. 101-116.
- GLOSARIUSZ 2004, *Glosariusz terminów z zakresu testowania biegłości językowej*, Kraków.
- KLARE P., 1978, *A Second Look at the Validity of Readability Formulas*, „Journal of Reading Behaviour” nr 8, s. 129-152.
- LDCE 1986, *Longman Dictionary of Contemporary English*, Longman.
- MILES T. H., 1990, *Critical Thinking and Writing for Science and Technology*, Harcourt Brace Jovanovich.
- NATION I. S. P., 2001, *Learning Vocabulary in Another Language*, Cambridge University Press, Cambridge.
- PAWŁOWSKA R., 2002, *Metodyka ćwiczeń w czytaniu*, Gdańsk.
- PISAREK W., 2002, *Nowa retoryka dziennikarska*, Kraków.
- RIGG P. (1977), *The miscue – ESL project*, [w:] *Teaching and Learning English as a Second Language: Trends in Research and Practice*, s. 106-118.
- SJP PWN 1982, *Słownik języka polskiego*, pod red. M. Szymczaka, Warszawa.

Readability index and the level of text difficulty

Summary

In linguistics, the Gunning-Fog Index is a test designed to measure the readability of a sample of English text. The readability index is based on two criteria: a syntactic (the length of text sentences) and a semantic one (the number of polysyllabic words). The mathematical algorithm lets then establish the text difficulty to its potential reader. The resulting number is an indication of the number of years of formal

education that a person requires in order to easily understand the text on the first reading. That is, if a passage has a fog index of 12, it has the reading level of a U.S. high school senior.

The paper presents an attempt to adopt the index elaborated for English for measuring readability of texts written in Polish and shows the possibility of its implementation in the area of teaching Polish as a foreign language.